

Date: 5thDecember-2024

PSIXOLOGIK RIVOJLANISH BOSQICHLARI VA ULARNING AHAMIYATI

Ikromova Sitora Akbarovna

Osiyo xalqaro universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqola psixologik rivojlanish bosqichlarini va ularning ahamiyatini tahlil qiladi. Erik Eriksonning rivojlanish nazariyasi asosida inson hayotidagi har bir bosqichda yuzaga keladigan muammolar, ko'nikmalar va shaxsiyatni shakllantirish jarayoni ko'rib chiqiladi. Rivojlanish bosqichlarining ijtimoiy muhit va psixologik salomatlikka ta'siri ham muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar:

- Psixologik rivojlanish
- Rivojlanish bosqichlari
- Erikson
- Shaxsiyat
- Psixologik salomatlik
- Emotsional rivojlanish

Kirish

Psixologik rivojlanish — inson hayotining har bir bosqichida yuzaga keladigan psixologik o'zgarishlar va o'sish jarayonidir. Rivojlanish nazariyalari insonning turli yosh davrlarida qanday psixologik muammolar bilan duch kelishi va bu muammolarni hal etish jarayonini tushunishga yordam beradi. Erik Eriksonning rivojlanish bosqichlari nazariyasi bu jarayonda muhim o'rin tutadi. Uning ta'kidlashicha, har bir bosqichda inson o'zining shaxsiyatini shakllantirishga va ijtimoiy munosabatlarni o'rnatishga intiladi. Ushbu maqolada psixologik rivojlanish bosqichlari va ularning ahamiyati batafsil muhokama qilinadi.

Psixologik rivojlanish bosqichlari — insonning hayoti davomida o'zgarishlari va rivojlanish jarayonlarini tushunishga yordam beradigan muhim konsepsiyalardir. Bu bosqichlar turli nazariyalar asosida tasniflanadi, ammo eng ko'p tan olinganlardan biri Erik Eriksonning rivojlanish bosqichlari nazariyasidir.

Eriksonning Rivojlanish Bosqichlari

1. **Ishonch vs. Ishonchsizlik (0-1 yosh):**
 - Bolaning asosiy ehtiyojlari (ovqat, qulaylik) qondirilsa, u ishonch hissini rivojlantiradi.
2. **Avtonomiya vs. Shubha (1-3 yosh):**
 - Bolalar o'zlarini mustaqil his qilishni o'rganadilar. Ular o'z qobiliyatlarini rivojlantirganida avtonomiya paydo bo'ladi.
3. **Initsiativa vs. Ayblov (3-6 yosh):**
 - Bolalar yangi faoliyatlarni o'zlashtirishga intiladilar. Bu davrda o'zlarini ifoda etish ko'nikmalari paydo bo'ladi.
4. **Mehnat vs. Past baho (6-12 yosh):**

Date: 5thDecember-2024

o Bolalar o'z bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishadi. Muvaffaqiyatlar va muvaffaqiyatsizliklar orqali o'zlarini baholashni o'rganadilar.

5. **Identitet vs. Raqobat (12-18 yosh):**

o Yoshlar o'z shaxsiyatlarini shakllantiradilar. Ular kimligini qidirish va ijtimoiy rollarni o'zlashtirishga harakat qiladilar.

6. **Intimlik vs. Izolyatsiya (18-40 yosh):**

o O'smirlar va yoshlar yaqin munosabatlar o'rnatishga intiladilar. Bu bosqichda muvaffaqiyatli munosabatlar o'rnatish muhim.

7. **Ishonch vs. Sog'liq (40-65 yosh):**

o Odamlar o'z hayotlarining maqsadi va mazmunini qidiradilar. O'zgarishlar va muvaffaqiyatlarni baholash.

8. **Katta yoshdagi qoniqish vs. Qayg'u (65 yoshdan yuqori):**

o Odamlar o'z hayotlarini tahlil qilib, qoniqish yoki qayg'u his qiladilar. Bu bosqichda o'z hayotining mazmuni va ahamiyatini anglash muhim.

Ahamiyati

• **Rivojlanishning Asosiy Tamoyillari:** Har bir bosqichda qiyinchiliklar va muvaffaqiyatlar orqali o'ziga xos psixologik ko'nikmalar rivojlanadi.

• **Shaxsiyatni Shakllantirish:** Har bir bosqichda muvaffaqiyatlar shaxsiyatni shakllantirib, keyingi bosqichlarga tayyorgarlik ko'radi.

• **Psixologik Salomatlik:** Rivojlanish bosqichlarini to'g'ri o'tkazish psixologik salomatlikni yaxshilaydi va ruhiy muammolarni kamaytiradi.

• **Oila va Jamiyatga Ta'siri:** Oila va jamiyat har bir bosqichda bolalarga yordam berishi muhimdir, chunki ijtimoiy muhit rivojlanishga katta ta'sir ko'rsatadi.

Psixologik rivojlanish bosqichlari inson hayotining turli jabhalarida muhim rol o'ynaydi va shaxsiyatni shakllantirishda asosiy omil hisoblanadi.

Xulosa

Psixologik rivojlanish bosqichlari inson hayotining turli jabhalarida muhim rol o'ynaydi. Har bir bosqichda yuzaga keladigan muammolar va ularni hal etish jarayoni shaxsiyat shakllanishiga, ijtimoiy munosabatlarga va psixologik salomatlikka ta'sir ko'rsatadi. Rivojlanish bosqichlarini to'g'ri o'tkazish, shaxsning to'liq va sog'lom rivojlanishiga yordam beradi. Oila va jamiyatning har bir bosqichda bolalarga yordam berishi, ularning psixologik salomatligini yaxshilashda muhimdir. Shu bois, psixologik rivojlanish jarayonini yaxshi tushunish va qo'llab-quvvatlash har bir inson uchun zarurdir.

ADABIYOTLAR:

1. Elov, Z., & Mamatov, O. T. (2024). TALABA SHAXSIDA BILISH FAOLIYATIGA MOTIVLASHTIRISHNING PSIXOLOGIK VA PEDAGOGIK ASOSLARI. " ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ АКМЕОЛОГИЯ" международный научно-методический журнал, 2(10).
2. Sattorovich, E. Z. (2024). O 'SMIRLARDA SUITSIDIAL HOLATLARNI KELITIRIB CHIQRUVCHI IJTIMOY-PSIXOLOGIK OMILLAR. *PEDAGOG*, 7(5), 31-37.
3. Sattorovich, E. Z. (2024). SUD PSIXOLOGIK EKSPERTIZASI TARIXI RIVOJLANISH JARAYONI BOSQICHLARI. *PEDAGOG*, 7(4), 306-313.

Date: 5thDecember-2024

4. Axmadovna, G. M., & Sattorovich, E. Z. (2024). INKLYUZIV TA'LIMDA PEDAGOG-PSIXOLOGNING KASBIY PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI. *PEDAGOG*, 7(4), 477-480.
5. Elov, Z. (2024). HARBIY XIZMATCHI KASBIY KOMPETENTLIGI NAMOYON ETILISHI VA RIVOJLANISHINING IJTIMOY-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI. *IMRAS*, 7(1), 800-803.
6. Elov, Z. (2023). РУХИЙ-ЖИНСИЙ БУЗИЛИШЛАР ШАХСДА ИЖТИМОЙ ПСИХОЛОГИК МУАММО СИФАТИДА. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 43(43).
7. Ziyodullo, E. L. O. V. (2023). О 'Z JONIGA QADS QILISH MASALASI JAMIYAT OLDIDA TURGAN MUHIM IJTIMOY-PSIXOLOGIK MUAMMO SIFATIDA. *Journal of Pedagogical and Psychological Studies*, 1(12), 50-54.
8. Ziyodullo, E. L. O. V. (2023). SHAXSDA FOBIYA HOLATI VA UNING DIAGNOSTIKASI. *Journal of Pedagogical and Psychological Studies*, 1(11), 66-74.
9. Elov, Z. (2023). DEVIANT XULQ-ATVORLI O 'SMIRLARDA SUITSIDIAL HOLATLARNI KELITIRIB CHIQRUVCHI OMILLAR:(Ilmiy tadqiqotlar natijalari asosida). *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 42(42).
10. Elov, Z. (2023). O'SMIRLAR ORASIDA SUITSIDGA MOYILLIKNI ANIQLASH VA KORREKSIYALSHNING PSIXOLOGIK ASOSLARI. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 41(41).
11. Ziyodullo, E. L. O. V. (2023). SUITSIDIAL XULQ-ATVOR HAQIDA TAHLILLAR VA NAZARIYALAR. *Journal of Pedagogical and Psychological Studies*, 1(10), 11-22.
12. Elov, Z. (2023). ЎСМИР ШАХСИДА ДЕЛИКВЕНТ АҲЛОҚ–ДЕВИАНТ ХУЛҚАТВОРНИНГ ШАКЛИ СИФАТИДА. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 40(40).
13. Elov, Z. (2023). ДЕВИАНТ ХУЛҚ–АТВОРЛИ ЎСМИРЛАР МУАММОСИНИНГ ИЛМИЙ АСОСЛАРИ ҲАҚИДА ПСИХОЛОГИК ЁНДАШУВЛАР ВА ТАҲЛИЛЛАР. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 40(40).
14. Elov, Z. (2023). ДЕВИАНТ ХУЛҚ-АТВОРЛИ ЎСМИРЛАР ТОМОНИДАН СОДИР ЭТИЛАЁТГАН НОҚОНУНИЙ ХАТТИ-ҲАРАКАТЛАРНИНГ ПСИХОЛОГИК САБАБЛАРИ. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 40(40).
15. Elov, Z. (2023). PSYCHOLOGICAL MECHANISMS OF DETERMINING AND CORRELATING MOTIVATION FOR SUICIDAL TENDENCIES IN ADOLESCENTS WITH DEVIANT BEHAVIOR. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 40(40).
16. Elov, Z. (2023). O'Z JONIGA QASD QILISH DEVIANT XULQ-ATVORLI O'SMIRLARDA PSIXOLOGIK MUAMMO SIFATIDA. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 40(40).
17. Elov, Z. (2023). ДЕВИАНТ ХУЛҚ-АТВОРЛИ ЎСМИРЛАРДА СУИЦИДАЛ АҲЛОҚ ПСИХОЛОГИЯСИ. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 40(40).
18. Elov, Z. (2023). СОЦИАЛЬНАЯ ПРОБЛЕМА САМОУБИЙСТВА У ПОДРОСТКОВ С ДЕВИАНТНЫМ ПОВЕДЕНИЕМ. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 40(40).

Date: 5thDecember-2024

19. Elov, Z. (2023). O 'SMIRLIK DAVRI INQOROZLARINING IJTIMOYIY-PSIXOLOGIK SABABLARI. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 35(35).
20. Elov, Z. (2023). VOYAGA YETMAGANLAR JINOYATCHILIGINI OLDINI OLISHNING IJTIMOYIY PSIXOLOGIK SABABLARI. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 34(34).
21. Элов, З. С. (2023). DEVIANT XULQ-ATVORLI O 'SMIRLARDA SUITSIDIAL HOLATLARNI KELITIRIB CHIQRUVCHI OMILLAR: Elov Ziyodullo Sattorovich Buxorodavlat universiteti, Psixologiya va sotsiologiya kafedrasida dotsenti, Psixologiya fanlari bo 'yicha falsafa doktori (PhD). *Образование и инновационные исследования междунаро́дный научно-методический журнал*, (10), 325-328.
22. Ропиев, М. Ю., & Элов, З. С. (2023). Идентификация жараёни шахс ижтимоийлашуви муаммосининг психологияда ўрганилиши. *Science and Education*, 4(10), 387-392.
23. Elov Z.S. [Sud psixologik ekspertizasi tarixi rivojlanish jarayoni bosqichlari.](#) PEDAGOG RESPUBLIKA ILMIY JURNALI. 7 – TOM 4 – SON / 2024 - YIL / 15 – APREL. 306-313
24. M.A.Gafarova., Z.S.Elov. [Inklyuziv ta'limda pedagog-psixologning kasbiy psixologik xususiyatlari.](#) PEDAGOG RESPUBLIKA ILMIY JURNALI. 7 – TOM 4 – SON / 2024 - YIL / 15 – APREL. 477-480
25. Z.Elov. [Социально-психологические причины формирования девиантного поведения у подростков.](#) Pedagogik mahorat. Ilmiy jurnal. 2024
26. Z.S.Elov. [Zo'raonlik jinoyatlarini sodir etuvchi shaxslar toifasi psixologiyasi.](#) Pedagogik akmeologiya. Ilmiy jurnal 5/3. 2024
27. Элов Зиёдулло, Я. САМИНЖОНОВ. [Ўсмирлар орасида ўз жонига қасд қилиш ҳолати психологик муаммо сифатида.](#) 2024. Journal of Pedagogical and Psychological Studies 2 (2), 69-78
28. O.Mamatov., Z.Elov. [Talabalarni bilish faoliyatiga motivlashtirishning psixologik va pedagogic asoslari.](#) Journal of Pedagogical and Psychological Studies 2 (1), 37-42. 2024
29. Z.Elov. [Identifikatsiya jarayoni muammosining psixologiyada o'rganilishi.](#) ZAMONAVIY PSIXOLOGIK TADQIQOTLAR INTEGRATSIYASI. Ilmiy konferensiya to'plami. 2023
30. Z.Elov. [O'z joniga qads qilish masalasi jamiyat oldida turgan muhim ijtimoiy-psixologik muammo sifatida.](#) 2023. Journal of Pedagogical and Psychological Studies 1 (12), 50-54
31. Z.Elov. [Shaxsda fobiya holati va uning diagnostikasi.](#) 2023. Journal of Pedagogical and Psychological Studies 1 (11), 66-74
32. Z.Elov. [Suitsidial xulq-atvor haqida tahlillar va nazariyalar.](#) 2023. Journal of Pedagogical and Psychological Studies 1 (10), 11-22
33. Z.S.Elov. [Suitsidial xulq-atvorning zamonaviy psixologiyada o'rganilishi: tahlillar va nazariyalar.](#) 2023. Science and Education 4 (10), 326-342
34. Sattorovich, A. E. Z. (2022). МАКТАБГАЧА YOSHDAGI BOLALARDA UCHRAYDIGAN NUTQ BUZILISHLARI VA ULARNI YUZAGA KELITIRUVCHI SABABLARNINIG BOLA RUHIYATIGA PSIXOLOGIK TA'SIRI. *RESPUBLIKA KO'P TARMOQLI ILMIY TADQIQOTLAR SAMMITI*, 1(1).

Date: 5th December-2024

35. Сатторович, Э. З. НУТҚДАГИ АЙРИМ НУҚСОНЛАРНИНГ БОЛА РУҲИЯТИГА ПСИХОЛОГИК ТАЪСИРИ. ZAMONAVIY DUNYODA AMALIY FANLAR: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR (RESPUBLIKA ILMIY.
36. Элов, З. С. (2021). Суицид муаммосининг илмий-назарий асослари. In *Proceedings of the 10 th International Scientific-Practical Distance Conference* (pp. 294-296).
37. Элов, З. С. (2016). Суицидал хулқ шаклланиши ижтимоий-психологик муаммо сифатида (ички ишлар идоралари ходимлари мисолида). *Psixologiya*, 3, 23.
38. Elov, Z. S. (2015). Issledovaniya prichin usloviy, faktorov suisidalnogo riska. *Yevraziyskiy yuridicheskiy jurnal*, 7, 86.
39. Элов, З. (2021). Қадимги халқлар урф-одатлари ва ривожланган жамиятда ўз жонига қасд қилишнинг ижтимоий психологик сабаблари. Тарих ва бугун (қадимги халқлар урф-одатлари ва бугунги замон). *Общество и инновации*, 2(10/S), 169-173.
40. Elov, Z. S. (2022). Suicide among adolescents with deviant behavior as a social psychological problem. *ВЕСТНИК ИНТЕГРАТИВНОЙ ПСИХОЛОГИИ. Ярославль*, (26).
41. Элов, З. С. (2016). СУИЦИДАЛ ХУЛҚ ШАКЛЛАНИШИНИНГ ИЛМИЙ АДАБИЁТЛАРДА ЎРГАНИЛИШИ: НАЗАРИЙ ТАҲЛИЛЛАР. *ЎЗМУ хабарлари*, 269-271.
42. Sattorovich, A. E. Z. (2022). МАКТАБГАЧА YOSHDAGI BOLALARDA UCHRAYDIGAN NUTQ BUZILISHLARI VA ULARNI YUZAGA KELTIRUVCHI SABABLARNINIG BOLA RUHIYATIGA PSIXOLOGIK TA'SIRI. *RESPUBLIKA KO'P TARMOQLI ILMIY TADQIQOTLAR SAMMITI*, 1(1).
43. QODIROV, J., & Ziyodullo, E. L. O. V. (2024). Talaba-yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda globallashuv jarayonining ta'siri. *Journal of Pedagogical and Psychological Studies*, 2(1), 47-52.
44. Ziyodullo, E. L. O. V. (2024). SUD-PSIXOLOGIK EKSPERTIZASI TARIXI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI (ilmiy manbalar tahlili asosida). *Journal of Pedagogical and Psychological Studies*, 2(1), 3-8.
45. Sattorovich, E. Z. (2024). JINOYAT SODIR ETISHNING IJTIMOIIY-PSIXOLOGIK SABABLAR. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(1), 103-107.
46. Elov, Z. (2024). Zo'rvonlik jinoyatlarini sodir etuvchi shaxslar toifasi psixologiyasi. " ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ АКМЕОЛОГИЯ" *международный научно-методический журнал*, 1(9).
47. Sattorovich, E. Z. (2022). Psychological influence of speech disorders and the causes that cause them on the child's psyche. *Academicia Globe*, 3(01), 39-42.
48. Elov, Z. S. (2016). Researches of the Reasons Conditions. *Fastors of Suicide Rick Intellectual Archive*, 5(1), 49-53.
49. Зиёдулло, Э. Л. О. В. (2023). Девиант хулқ-атворли ўсмирлар орасида суицидал ахлоқ тушунчаси ва илмий таҳлиллар. *Journal of Pedagogical and Psychological Studies*, 1(1), 150-157.
50. Sattarovich, E. Z. (2017). Conditions and the reasons of cases of the suicide among the staff of law-enforcement bodies. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, 5(3).
51. Elov, Z. S. (2021). Causes and analysis of suicidal thoughts among adolescents. *EPR International Journal of Research and Development (IJRD)*, 6(11), 75-76.

Date: 5thDecember-2024

52. Элов, З. С. (2020). Психологические особенности самоубийств среди сотрудников оwd. *Психология XXI столетия*, 401-403.
53. Элов, З. С. (2014). Теоретические основы суицидального поведения. *Psixologiya*, 4, 16.
54. Элов, З. (2015). Исследования причин, условий, факторов суицидального риска. *Евразийский юридический журнал*, (7), 310-312.
55. Qizi, S. M. Z., & Sattorovich, E. Z. (2022). Priorities of psychological services in preschool educational organizations. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 3(3), 900-904.
56. Зиёдулло, Э. Л. О. В. (2023). Девиант хулқ-атворли ўсмирлар орасида суицидал ахлоқ тушунчаси ва илмий таҳлиллар. *Journal of Pedagogical and Psychological Studies*, 1(1), 150-157.
57. Элов, З. С. (2017). Профилактика самоубийств сотрудников оwd. *Вестник интергативной психологии*, 208-212.
58. Furqatovich, U. F., & Sattorovich, E. Z. (2022). Suicide—as a global problem facing humanity.
59. Элов, З. С. (2016). Причины суицидального поведения: социальные и асоциальные факторы. *Вестник интергативной психологии*, 14, 112-115.
60. qizi Fattullayeva, M. M. (2024). INSONNING XULQ-ATVORI VA MOTIVATSIYASI. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 301-306.
61. qizi Fattullayeva, M. M. (2024). YOSH VA PSIXOLOGIK RIVOJLANISH: BOLALIKDAN KATTALIKKA QADAR. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 295-300.
62. qizi Fattullayeva, M. M. (2024). PSIXOLOGIYANING UMUMIY TUSHUNCHASI VA ASOSIY SOHALARI. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 289-294.
63. qizi Fattullayeva, M. M. (2024). INSONNING HISSIY TAJRIBALARI VA ULARNI BOSHQARISH. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 307-312.
64. qizi Fattullayeva, M. M. (2024). YOSH VA PSIXOLOGIK RIVOJLANISH: BOLALIKDAN KATTALIKKA QADAR. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 295-300.
65. Fattullayeva, M. M. (2024). О ‘QUVCHILARNING KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISHDA ERTAKLAR О ‘QITISHNING NAZARIY VA METODIK ASOSLARI. *PEDAGOG*, 7(4), 243-248.

